

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักไตรสิกขา
โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา
สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี

THE MANAGEMENT OF PARTICIPATORY LEARNING ACTIVITY
BASED ON THE THREEFOLD TRAINING BY ADOPTING THE
PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY TO PROMOTE
SUSTAINABLE EDUCATIONAL MANAGEMENT IN SCHOOLS UNDER
NONG SAMRONG MUNICIPALITY, UDON THANI PROVINCE

จักร์กฤษ ทองมี, อุทัย วรเมธีศรีสกุล, สาคร มหาหิงค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

สุริศักดิ์ คมสันต์

โรงเรียนเทศบาล 1 เทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี

Jakrit Tongmee, Uthai Woramethisrisakul, Sakorn Mahahing

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khon Kaen Campus, Thailand

Surisak Komsan

Nong Samrong Municipality School 1, Udon Thani, Thailand

Corresponding Author; Email: tongmeejakrit@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐาน เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาประกอบด้วยบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน ในสถานศึกษา สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองหนองสำโรง จำนวน 132 คน และกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ได้แก่

ผู้บริหาร ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่ ในสถานศึกษา สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองหนองสำโรง จำนวน 20 คน ด้วยรูปแบบการวิจัย เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ F-test ด้วยการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยวิธีของ Scheffe's สำหรับข้อมูลคุณภาพการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากสูงสุดไปหาต่ำสุด ได้แก่ ด้านการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักไตรสิกขา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืน และด้านการบูรณาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบความคิดเห็น จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี พบว่า มีความแตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมด้วยการประยุกต์หลักไตรสิกขาและการบูรณาการด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้ากับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้และทุกกิจกรรมการเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดขึ้น เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดส่วนร่วม ศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษาต่อไป

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม, ไตรสิกขา, หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The aims of this research were: to study the basic information, to opinion compare and to study the ways of participatory learning activity management based on the threefold learning (tisikkhā) by adopting the philosophy of sufficiency economy to promote sustainable education management in schools under Nong Samrong municipality, Udon Thani province. The population of this research included 132 of educational personnel and students in schools under the municipality and the research targets were 20 of those. The data were collected by using a questionnaire and an interview form. The statistics such as Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation were used in the data analysis.

The research results were as follows:

1. In overall, the management of participatory learning activity based on the threefold learning by adopting the philosophy of sufficiency economy to promote sustainable educational management in schools under Nong Samrong municipality, Udon Thani province was statistically rated at the highest level with its mean score of 4.69. In studied aspect consideration, the highest statistic score was found in that of the management of participatory learning activity based on the threefold learning by adopting the philosophy of sufficiency economy to promote sustainable educational management in schools, followed by that of the participatory learning activity management based on the threefold learning, the participatory learning activity management, integration of the philosophy of sufficiency economy in managing learning activities

2. The pair comparison results revealed that the scores of the management of participatory learning activity based on the threefold learning by adopting the philosophy of sufficiency economy to promote sustainable education management in schools under Nong Samrong municipality, Udon

Thani province showed differences in all studied aspects with the statistical significance level of .05; this accepted the prior set hypothesis.

3. The ways of management of participatory learning activity based on the threefold learning in overall are that the threefold learning and integration of the philosophy of sufficiency economy should be applied into all learning subject areas and all school activities to promote the potential of participation and sustainable education management.

Keywords: Participation, the Threefold Learning, Philosophy of Sufficiency Economy.

บทนำ

ความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างความต้องการของประชาชนกับจำนวนทรัพยากร เป็นผลทำให้เกิดการกระทำที่แต่ละคนต่างแสวงหาผลประโยชน์ เพื่อความสุขสบายโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของผู้อื่น และส่วนรวม การมุ่งเน้นทางด้านวัตถุทำให้เกิดช่องว่างระหว่างวัตถุกับจิตใจ การหันเหออกจากจารีตประเพณีทำให้เกิดปัญหาทางด้านสังคมขึ้นมามากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง ปัญหาสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านคุณธรรมและจริยธรรม ดังนั้นหากจะทำให้สังคมเกิดความสงบสุขและมีความเจริญก้าวหน้าควบคู่ไปกับเทคโนโลยีจึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของคนในสังคม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2551 : 10)

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชนจนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศ ให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผลรวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9, 2549)

การส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของคนดังกล่าว มุ่งเน้นให้เตรียมเด็กและเยาวชนให้มีพื้นฐานทางด้านจิตใจที่ดีงาม มีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งสมรรถนะ ทักษะและความรู้พื้นฐานที่จะเป็นไปในการดำรงชีวิตตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา โดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือพื้นฐานอันสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นเครื่องชี้นำสังคม ด้วยการบูรณาการหลักธรรมของพระพุทธศาสนา คือหลักไตรสิกขา การสอนแบบไตรสิกขาเป็นวิธีการสอนที่มีกิจกรรมเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้มากเพราะแต่ละขั้นตอนชัดเจนและเป็นระบบ นักเรียนจะต้องดำเนินตามขั้นตอนได้อย่างต่อเนื่องหลักการสอนตามแบบไตรสิกขานี้ประกอบด้วย สิกขา 3 ประการดังนี้ 1) ศีลสิกขา คือข้อปฏิบัติสำหรับใช้อบรมทางด้านพฤติกรรม 2) จิตตสิกขา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับอบรมจิตให้เกิดสมาธิ 3) ปัญญาสิกขา คือ ข้อปฏิบัติสำหรับอบรมปัญญาให้รู้แจ้งตามความจริง ศีลสิกขา คือข้อปฏิบัติสำหรับฝึกอบรมทางความพฤติกรรมทางพฤติกรรมอย่างสูงอันอย่างสูง (พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2547 : 25-26)

สถานศึกษาในสังกัดกองการศึกษาสำนักงานเทศบาลเมืองหนองสำโรง ได้รับอนุมัติให้จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2547 เพื่อเป็นการให้บุตรหลานในพื้นที่ได้มีสถานศึกษาในการเล่าเรียนตามนโยบายของสำนักงานเทศบาลเมืองหนองสำโรง และเปิดสถานศึกษาในหลายระดับ คือ 1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) โรงเรียนอนุบาลเทศบาลเมืองหนองสำโรง และ 3) โรงเรียนเทศบาล 1 เทศบาลเมืองหนองสำโรง ที่ตั้งปัจจุบัน เลขที่ 989 บ้านเลื่อม หมู่ที่ 1 ตำบลบ้านเลื่อม อำเภอเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี โดยที่ตั้งของสถานศึกษา มีเนื้อที่ทั้งหมด 15 ไร่ 2 งาน 27.2 ตารางวา ซึ่งเป็นสถานที่สาธารณประโยชน์ มีชื่อเรียกว่า "ป่าช้าบ้านเลื่อม" นับตั้งแต่ได้รับอนุมัติจัดตั้งโรงเรียน มีนักเรียนจบการศึกษา และเข้าเรียนต่อในสถานศึกษาที่มีชื่อเสียงเป็นอันมาก ส่วนสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการศึกษา คือ การเสริมสร้างทักษะต่อหน้าที่ ในการศึกษา มีความขยันหมั่นเพียร ตั้งอกตั้งใจพิจารณาทบทวนความรู้ที่ได้ศึกษามาจนทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จ (สถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง, 2560)

ด้วยเหตุดังที่กล่าวมา ผู้วิจัย ซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ในโรงเรียนเทศบาล 1 เทศบาลเมืองหนองสำโรง สังกัดกองการศึกษา สำนักงานเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี จึงประสงค์ที่จะศึกษา เรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักไตรสิกขา โดย

การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืน ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี เพื่อเน้นส่งเสริมให้สถานศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งด้วยการทำหน้าที่ทดแทนวัด ในการหล่อหลอมลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน เพื่อไปเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณภาพและออกไปพัฒนาสังคมในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพข้อมูลพื้นฐานของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักไตรสิกขาโดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืน ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืน ในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามระดับสถานศึกษา ระดับวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่ ประสิทธิภาพการทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม (Mixed Research) เป็นการผสมผสานวิธีการระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการผสมในระดับข้อมูลเป็นการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามตัวแปรประชากรกลุ่มตัวอย่างและกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยบูรณาการข้อมูลคุณภาพนำไปสู่ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Research) และด้วยวิธีการทางสถิติ (Statistical Methods) เพื่อตอบวัตถุประสงค์ 3 ข้อ ดังกล่าว

ประชากร ได้แก่ บุคลากรทางศึกษาและนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 201 คน จำแนกตามระดับสถานศึกษา ระดับวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่ และประสิทธิภาพการทำงาน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 132 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และ

สุ่มแบ่งชั้น Stratified Random Sampling และเทียบสัดส่วนจากประชากร ได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อย โดยการสุ่มตัวอย่าง (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน และเจ้าหน้าที่ สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองหนองสำโรง ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ในช่วงระหว่าง 1-10 ปีขึ้นไป จำนวน 20 คน ได้มาแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ซึ่งใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักไตรสิกขาโดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ และแบบปลายเปิด (Open-Ended Questionnaire)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอรับหนังสือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล การแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ ขออนุญาตหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมาย
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคนละ 1 ชุด และผู้วิจัยรับคืนมาด้วยตัวเอง จำนวน 132 ฉบับ ที่ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ R.V.Krejcie & D.W.Morgan เก็บข้อมูลโดยอาศัยแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง
3. นำแบบสอบถาม ที่ได้รับคืนมาจัดทำข้อมูล โดยการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละชุด
4. เมื่อได้แบบสอบถามจำนวน 132 ฉบับ ถือว่าเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้ว นำมาวิเคราะห์ค่าสถิติต่าง โดยผ่านโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS
6. ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์ จากผู้ตอบสัมภาษณ์จากกลุ่มเจาะจงคนละ 1 ชุด จำนวน 20 คน โดยเลือกจากบุคลากรทางการศึกษาที่มีความชำนาญการ ในสถานศึกษา 3 ระดับ แบ่งออกเป็น ซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในระหว่าง 1-5 ปี, 6-10 ปี และ 11 ปีขึ้นไป

7. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้จัดทำข้อมูล โดยการตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสัมภาษณ์ แต่ละชุดบูรณาการกับแบบสอบถามในส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลตัวแปรต้น โดยการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และการแปลความหมายจากค่าร้อยละ ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้ ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามให้สัมภาษณ์ โดยการจำแนกตามระดับสถานศึกษา ระดับวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่ และประสบการณ์ทำงาน

2. วิเคราะห์หาระดับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ทั้งโดยรวมและรายด้านตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert: 1970) แล้วนำไปเปรียบเทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ย 5 ระดับ และแปลผล

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความคิดเห็น จำแนกตาม ระดับระดับสถานศึกษา ระดับวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่ และประสบการณ์ทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (F - test แบบ One-way ANOVA) เมื่อพบความมีนัยสำคัญทางสถิติทดสอบรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe's method)

4. ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี ของบุคลากรทางการศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ผลการวิจัย

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.69, S.D.=0.31) โดยเรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่

1) ด้านการประเมินผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักไตรสิกขา โดยการ

น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืน ในสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.71, S.D.=0.33) รองลงมา คือ 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X}$ = 4.70, S.D.=0.34) 3) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืน ($\bar{X}$ = 4.69, S.D.= 0.33) และ 4) ด้านการบูรณาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.67, S.D.= 0.37) เมื่อพิจารณาโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี จำแนกระดับสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่ และประสบการณ์ทำงาน บุคลากรทางการศึกษามีการปฏิบัติต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกันเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้

แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี ครูผู้สอนได้นำนวัตกรรมสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทในการบูรณาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการเรียนรู้เกี่ยวกับองค์ความรู้ใหม่ เช่น สื่อมัลติมีเดีย สื่อนวัตกรรม อุปกรณ์ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ก้าวทันกับโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากทางผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์และเห็นความสำคัญในการพัฒนาทางด้านนวัตกรรมให้ได้ก้าวสู่โลกยุคสมัยใหม่ ทางด้านเทคโนโลยีการศึกษาการเชื่อมต่อโลกในอนาคต การสานสัมพันธ์ด้านความร่วมมือในการจัดการการศึกษา การเรียนรู้แบบสหศึกษากับการบูรณาการศาสตร์สมัยใหม่ ที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว อันจะพึงก่อประโยชน์ให้แก่นักเรียนซึ่งเป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้ในวิธีการและหลากหลายรูปแบบ ดังนั้นครูผู้สอนควรเน้นการบูรณาการด้วยสื่อนวัตกรรม การนำหลักธรรมมานำเข้าสู่บทเรียน หลักความพอเพียงและการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลจากการศึกษาสภาพข้อมูลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระรัชเวณีย์ เตชวณโณ (รุ่งเรือง) (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนที่ปิงกรวิทยาพัฒนา (ทวิวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาศีล สมาธิและปัญญาอยู่เสมอส่งผลให้นักเรียนเป็นผู้มีสุขภาพจิตดี แจ่มใส ร่าเริงเบิกบาน ปัญหา คือ ยังไม่มีเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ในการส่งเสริมการพัฒนานักเรียนตามหลักไตรสิกขา โดยเสนอแนะให้สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน ส่วนด้านผลกระทบ นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับชุมชนของตนได้อย่างมีความสุข สภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของนักเรียน มีความคิดเห็นในประเด็นเกี่ยวกับผู้บริหารมีความจริงใจในการทำงาน ปัญหา คือ ครูมีลักษณะและทัศนคติที่ต่างกันในการจัดการเรียนการสอนตามหลักไตรสิกขา โดยเสนอแนะว่าควรมีการอบรมบุคลากรในเรื่องความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธธรรมเพื่อให้ครูมีทัศนคติที่ตรงกัน โรงเรียนส่งเสริมบุคลากรและนักเรียนให้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้อื่น ปัญหา คือ ในโรงเรียนมีความเป็นแบบอย่างที่ดีแต่ขาดการประสานสัมพันธ์กับชุมชนซึ่งสอดคล้องกับของสภาพการจัดการเรียนรู้ตามหลักไตรสิกขาของครูและผู้บริหารโดยเสนอให้จัดกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์อย่างเป็นกัลยาณมิตรระหว่างครู ผู้บริหาร นักเรียนและชุมชน นักเรียนมีความเชื่อมั่นในผลการทำความดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์ (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดเขตพื้นที่สำนักงานการศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่สำนักงานการศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครโดยรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน คือ (1) การบริหารวิชาการ (2) การบริหารงบประมาณ (3) การบริหารบุคคล (4) การบริหารทั่วไป โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครู จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ครูและขนาดของโรงเรียน สรุปได้ดังนี้ (1) ครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนไม่แตกต่าง

กัน (2) ครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนโดยรวมและรายด้านทั้ง 3 ด้าน ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป มี 1 ด้านที่ไม่แตกต่างกัน คือ ด้านการบริหารงบประมาณ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสูตร ชลนิต (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ เป็นกลยุทธ์ มี 4 ขั้นตอน คือ (1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (2) การวางแผนกลยุทธ์ (3) การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ และ (4) การประเมินผลโดยใช้หลักภาวนิตะ 4 กลยุทธ์ดังกล่าวกำหนดโดยการสังเคราะห์ความคิดเห็นของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จากกลุ่มสนทนา และการสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของครู ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่นๆ และผลการใช้กลยุทธ์ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ ข้อมูลจากการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพชี้แสดงว่า นักเรียนของโรงเรียนบ้านสะพานสี่มีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งก่อนที่ทางโรงเรียนบ้านสะพานสี่จะมีการดำเนินกลยุทธ์ดังกล่าว คุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลจากการเปรียบเทียบความคิดเห็น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี โดยจำแนกตามระดับสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา ตำแหน่ง/หน้าที่ และประสบการณ์ทำงาน พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฎา สีจันทร์ฮอด (2560) ได้ศึกษาเรื่อง การบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธในการจัดการเรียนการสอน เพื่อศึกษาการบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธในการจัดการเรียนการสอนโดยพัฒนา และจัดแหล่งเรียนรู้บูรณาการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธ พัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การจัดการเรียนการสอน กิจกรรมในโรงเรียน และกิจกรรมที่ทำร่วมกับชุมชน เป็นกิจกรรมที่จะต้องกำหนดนโยบาย การวิธีการ หรือกระบวนการทุกอย่างในองค์กรที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล เพื่อบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยโรงเรียนและชุมชนได้จัด

กิจกรรมอันเป็นประโยชน์ เพื่อบริการและเชื่อมความสัมพันธ์กับชุมชนได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพนำไปสู่ภาพความสำเร็จของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะแนวทางของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง จังหวัดอุดรธานี พบว่าครูผู้สอนควรสอดแทรกหลักธรรมเพิ่มเติม เนื่องจากนโยบายทางการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้พบปัญหาและการปฏิบัติตามนโยบายนั้นๆ จึงควรมีการจัดอบรมประชุมสัมมนาเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในหลักของนโยบายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้รู้เท่าทันกับสถานการณ์สภาวะปัจจุบัน มีความสำคัญและติดตามนโยบายของการศึกษาอยู่ตลอด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพโดยตรงต่อผู้เรียนและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ ด้านทักษะ กระบวนการการสังเกต การคิดวิเคราะห์และการเสนอแนะกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ยั่งยืนและก้าวทันต่อโลกยุคศตวรรษที่ 21

องค์ความรู้ใหม่

ผลหรือองค์ความรู้ที่ได้จากการที่ครูผู้สอนได้นำนวัตกรรมสมัยใหม่ เช่น สื่อ อุปกรณ์ บูรณาการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะครูผู้สอนที่ผ่านการอบรมด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์เห็นความสำคัญในการพัฒนาในด้านนวัตกรรมให้ก้าวทันยุคสมัยปัจจุบัน ด้านเทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทั้งในสังคมสื่อออนไลน์ ทั้งที่มีประโยชน์และไม่เกิดประโยชน์ต่อนักเรียน ฉะนั้นเป็นการป้องกันปัญหาการใช้สื่อของนักเรียน ด้วยวิธีการนำมาบูรณาการให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระรายวิชา เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียน และที่สำคัญควรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูผู้สอน นักเรียน การมีส่วนร่วม ให้ความสำคัญต่อนักเรียนทุกคน ฝึกให้มีความสามัคคี เน้นหลักคุณธรรม ซึ่งเป็นนโยบายหลักของสถานศึกษาในการจัดกิจกรรมในกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการคิดที่ถูกต้อง คิดเป็นหรือคิดอย่าง มีระเบียบ นำไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตามเหตุผล เพื่อการพัฒนาทั้งทักษะการคิด คุณธรรม จริยธรรม สะท้อนให้เห็นว่าหากโรงเรียนนำหลักของการสร้างศรัทธา และวิธีคิดตามหลักโยนิโสมนสิการ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ บูรณาการให้เหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมและกลุ่มสาระอื่นๆ ก็จะทำให้

การศึกษามีประสิทธิภาพทั้งด้าน การจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอน นักเรียน สภาพแวดล้อมที่ดีขึ้น และที่สำคัญเป็นการพัฒนาต่อยอดสู่สังคม ในยุคไทยแลนด์ 4.0 อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ครูผู้สอนควรสอดแทรกหลักสูตรเพิ่มเติม เนื่องจากนโยบายทางการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงควรมีการจัดอบรมประชุมสัมมนา เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในหลักของนโยบายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้รู้เท่าทันกับสถานการณ์สภาวะปัจจุบัน มีความสำคัญและติดตามนโยบายของการศึกษาอยู่ตลอด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพโดยตรงต่อผู้เรียนและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรให้มีความหลากหลาย และมีความเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ในด้านการแสดงความคิดเห็น จากการเผชิญสภาพแวดล้อม และสถานการณ์จริง โดยเน้นทักษะ กระบวนการการสังเกต การคิด วิเคราะห์ และการเสนอแนะกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อ นวัตกรรมในด้านการบูรณาการในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้เน้นด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยและหลากหลายวิธี เหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การบูรณาการหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและให้ความสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ที่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาสาระและก้าวทันต่อโลกยุคศตวรรษที่ ๒๑ สู่การพัฒนาทางการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ที่ยั่งยืน และผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอด ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรง กล้าเผชิญสถานการณ์และสภาพแวดล้อมจริง สามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และถ่ายทอดสู่ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยส่งเสริมให้นักเรียนให้มีทักษะ ความรู้ และความเข้าใจถึงการมีส่วนร่วมด้วยการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมและหลักสูตรที่เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน โดยจัดให้เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ให้มีความทันสมัย สามารถนำเทคนิค สื่อ นวัตกรรมในท้องถิ่นมาบูรณาการได้

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษารูปแบบวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาทัศนคติ วิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ครูผู้สอนและบุคลากร โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ศึกษาสภาพปัญหา เทคนิควิธีการการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมตามหลักไตรสิกขา โดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมศักยภาพในการจัดการศึกษาที่ยั่งยืนในสถานศึกษา ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างอื่นและสถานศึกษาที่ สังกัดสพฐ. สังกัดเอกชน และในสังกัดองค์กรทางศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา สีจันทร์ฮอด. (2560). การบูรณาการหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเชิงพุทธในการจัดการเรียนการสอน. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณแก่น*. 4(2), 43-50.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. (2549). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: จามจุรีโปรดักท์.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมมจิตโต). (2547). *โรงเรียนวิถีพุทธ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, พระราชดำรัสโดยย่อเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงในวันพระราชพิธีฉลองสิริราชสมบัติครบ 60 ปี, 10 มิถุนายน พุทธศักราช 2549. สืบค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2561 จาก https://www.chaipat.or.th/site_content/item/3579-2010-10-08-05-24-39.html.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2551). พัฒนาสังคมไทยสู่วัฒนธรรมแห่งความใฝ่รู้และรู้สึกละอาย. *หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน*, น. 10.
- พระรัชเวธน์ เตชวณโณ (รุ่งเรือง). (2558). *การจัดการเรียนรู้ ตามหลักไตรสิกขาในโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา (ทวิวัฒนา) ในพระราชูปถัมภ์ฯ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.*
- วิสูตร ชลนิตี และคณะ. (2558). กลยุทธ์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียนบ้านสะพานสี่ อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง. *วารสารวิจัยและพัฒนา*

วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 10(3), 303-316.

ศรประภา พงษ์หัตถาศิลป์. (2558). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่สำนักงานการศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สถานศึกษาในสังกัดเทศบาลเมืองหนองสำโรง. ข้อมูลสถานศึกษา. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2560 จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/สำนักงานเทศบาลเมืองหนองสำโรง>.
Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 707-710.